

ROSANNA BIASIOL-BABIĆ I IVANKA ŠVERKO-BLAŠKOVIĆ: ISTARSKA ŽUPANIJA

ŠKOLSKA KNJIGA, ZAGREB 2010., 103 str. + zemljovid Istre u prilogu

Bogat sadržajima o prirodi, gospodarstvu, povijesti, kulturi i tradiciji, radni priručnik Rosanne Biasiol-Babić i Ivanke Šverko-Blašković namijenjenom je osnovnoškolskim đacima, koji u sklopu nastave prirode i društva uče o svojem zavičaju - Istarskoj županiji. Podijeljen je na niz manjih naslova i podnaslova, u sklopu kojih je obrađen doista velik broj tema: zemljopisni položaj, reljef i vrste tla, vode, klima, biljni i životinjski svijet, zaštićena priroda, stanovništvo i naselja, poljoprivreda, ribarstvo, industrija, turizam, prometne prilike, povijesni pregled, znamenite osobe, kulturno-povijesne znamenitosti, kulturne ustanove te glazbeno i folklorno nasljeđe.

Priručnik započinje temom o glavnim obilježjima zavičajne regije: opisuje se njezin položaj u Republici Hrvatskoj te grb Istarske županije, koji na modroj podlozi ima zlatnu kozu s crvenim papcima i rogovima, simbol izdržljivosti, skromnosti i ponosa istarskog naroda. Županija ima i svoju zastavu, himnu i statut.

Razvedena istarska obala, s mnogo zaljeva, uvala, rtova i otočica, nizinski dijelovi te brežuljci i više gorje, predmet su drugog poglavlja. Autorice spominju i gromače ili suhozide, prirodne zidove napravljene bez uporabe žbuke, slaganjem kamena na kamen, koji čine prepoznatljiv dio primorske i istarske tradicije. Kvalitetna gromača uvijek mora biti dovoljno čvrsta kako bi mogla izdržati vremenske i ostale nedaće, budući da je sagrađena na otvorenom prostoru. Sredozemnoj civilizaciji pripadaju i kažuni, zdanja kružnog oblika i kupolastog krova, pokrivena kamenim pločama. Služili su ratarima za odlaganje alata, ali i kao zaklon od nevremena. Danas ih najviše ima u jugozapadnom dijelu našeg poluotoka.

U dijelu teksta o vodama poseban je dio posvećen moru, koje Istru okružuju s tri strane svijeta. Podneblje je blago, vele autorice, navodeći obilježja sredozemne klime, a najvažnije meteorološke postaje smještene su u Puli i Pazinu. Istra ima i vrlo zanimljiv biljni i životinjski svijet, a poznata je i po nekoliko prirodnih rezervata, jer se u novije vrijeme sve savjesnije vodi briga o zaštiti prirode. U tom smislu prepoznatljivosti Istre nedvojbeno pridonosi i Pazinska jama, u koju je znameniti francuski književnik Jules Verne smjestio radnju svojeg romana „Mathias Sandorf“, ali i ostale pećine, od kojih su tri uređene za turističke posjete (Baredine (spomenute u ovom priručniku), Mramornica i Feštinsko kraljevstvo. Za ovu prigodu izdvajam jednu zanimljivost: pećinu Mramornicu kod Brtonigle u XVIII. je stoljeću posjetio i znameniti mletački putopisac i istraživač Alberto Fortis. Autorice nisu zaboravile ni na najstariji i najsjeverniji svjetionik na našoj obali, koji se nalazi kod Savudrije, a podignut je 1818. Spomenule su i Brijunsko otočje (s brojnim arheološkim i povijesnim nalazima), napušteno selo Kotle (sa starim mlinovima na rijeci Mirni), staru lipu u Slumu (koja navodno potječe iz XVI. stoljeća, jer je seoska crkva sv. Mateja tada sagrađena pored nje) i herbarij Vodnjanca Bartolomea Biasoletta (poznatog botaničara iz XVIII.-XIX. stoljeća).

Istarskom kulturno-povijesnom nasljeđu pripadaju i urbane i ruralne spomeničke cjeline, podrobnije analizirane u poglavlju o stanovništvu i naseljima. Kao primjeri navedeni su Motovun, Grožnjan, Oprtalj, Hum, Boljun, Gračišće i Pićan, a detaljnije je obrađeno županijsko središte Pazin i najveći istarski grad Pula. Od znamenitim srednjovjekovnih ruševina istaknut je Dvigrad.

Autorice su spomenule i istrorumunjsku zajednicu u Šušnjevići i okolnim selima, a navele su i činjenicu da je u Istarskoj županiji najstarija talijanska nacionalna manjina, koja ima svoje osnovne i srednje škole, a također i studij Talijanskog jezika i književnosti na Sveučilištu Jurja Dobrile u Puli.

Pišući o gospodarskim karakteristikama, ukratko su obradile poljoprivredu, ribarstvo, industriju i turizam. Prometna obilježja regije opisale su osvrtom na ceste, željeznice, pomorstvo i zračnu luku u Puli.

Prema kraju knjige učiteljice su se ukratko osvrnule i na prošlost našeg zavičaja. Spomenule su Histre, Liburne, Rimljane, Mletačku Republiku, Austriju, Italiju, Jugoslaviju i napokon Hrvatsku. Slijedi prilog o znamenitim Istranima, s područja povijesti, školstva, glazbe i književnosti. Od kulturno-povijesnih znamenitosti autorice su navele Dvojna vrata, Herkulova vrata, Augustov hram, Slavoluk Sergijevaca i crkvu sv. Marije Formoze u Puli, Eufrazijevu baziliku u Poreču, crkvu sv. Fume u Rovinju, crkvu sv. Marije na Škrilinah kod Berma, Aleju glagoljaša od Roča do Huma. U najznačajnije kulturne ustanove naše županije ubrojile su Arheološki muzej Istre, Povijesni muzej Istre, Sveučilišnu knjižnicu i Istarsko narodno kazalište u Puli, Etnografski muzej Istre i Državni arhiv u Pazinu, Narodni muzej u Labinu te mnoge druge institucije. Nakon toga su u obliku pitanja učenike potaknule da od starijih ponešto saznaju o zanimanjima iz prošlosti te u ponuđenu tablicu upišu podatke do kojih su došli. Od glazbenog i folklornog nasljeđa zabilježile su *istarsku ljestvicu*, pjevanje *na tanko i na debelo*, bugarenje, bitinade, balun, gunjce, a navele su i niz istarskih glazbala, istaknuvši činjenicu da stari običaji nedvojbeno otkrivaju bogatstvo narodnog stvaralaštva. Od kulturnih događaja zabilježile su Bumbarsku feštu u Vodnjanu, Trku na prstenac u Barbanu, Grisiju u Rovinju i druge značajne manifestacije.

Istaknuo bih da čitav priručnik skladno prate zadaci, prilagođeni dječjem uzrastu, u kojima učenici trebaju nadopuniti podatke koji nedostaju.

Iskoristivši svoje dugogodišnje iskustvo u radu s djecom nižih razreda, u ovom su kvalitetnom uratku autorice pokazale visoku razinu poznavanja glavnih istarskih specifičnosti i zanimljivosti, ali i pristupa problematici, s obzirom na uzrast kojemu je priručnik namijenjen. Posebice je važno naglasiti da su u tekst uključile i najsuvremenije spoznaje, primjerice, one vezane za zaštitu prirode (šuma, ljekovitog bilja i raslinja, pećinskog nakita i sl.), navodeći pritom čitav niz zaštićenih zona na poluotoku.

Zato smatram da se ovaj radni priručnik izvrsno uklapa u nastavne potrebe koje se odnose na niže razrede osnovne škole i predstavlja vrlo zanimljiv doprinos spomenutoj problematici.

Prof. dr. sc. Slaven Bertoša
Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
I. Matetića Ronjgova 1
(HR) 52100 Pula